

Мялковський В. А.
*аспірант,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-285-5-18>

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Актуальним питанням для будь-якого сільськогосподарського підприємства є оптимізації структури витрат виробництва та застосування наявних у нього ресурсів, а також досягнення найбільш сприятливого поєднання витратоутворюючих чинників та оптимізації структури витрат виробництва продукції. Оскільки економіка базується на засадах ринкових відносин, підприємствам надається повна економічна самостійність і відповідальність за результати своєї діяльності, що формує кондиції для підвищення зацікавленості підприємств у результативному управлінні своїми витратами і собівартістю [1].

Внутрішньогосподарське управління витратами виробництва зобов'язане асекурувати дбайливе застосування виробничих ресурсів і формування собівартості одиниці продукції на рівні, який асекурував би рентабельне господарювання. Одержання найбільшого ефекту з найменшими витратами, економія трудових, матеріальних і фінансових ресурсів підприємства залежать від того, як вирішує підприємство питання зниження собівартості продукції [2].

Оскільки галузь рослинництва визначається як переважаючий виробничий напрямок діяльності сільськогосподарських підприємств, тому визначення собівартості є вкрай важливим для аналізу ефективності виробництва та імплементації рішень стосовно оптимізації витрат виробництва продукції рослинництва [3; 4]. Одним із визначальних факторів впливу на формування собівартості продукції рослинництва та фінансові результати сільськогосподарського підприємства є структура виробничих

витрат. Від того, наскільки оптимальним являється співвідношення окремих компонентів витрат у собівартості в значній мірі залежить результативність виробництва того чи іншого виду продукції. Для будь-якого рівня інтенсивності виробництва притаманною являється своя оптимальна структура витрат, оскільки зміна рівня собівартості під впливом сукупності диференційованих чинників здійснюється нелінійно, тому для забезпечення її оптимізації потрібно застосовувати методи економіко-математичного моделювання [5].

В рослинництві до постійних витрат потрібно віднести головні операції, які пов'язані з обробкою землі, відновленням її родючості, захистом рослин та збиранням урожаю. З-за сучасних кондицій до таких витрат можуть бути віднесені витрати по страхуванню урожаю, витрати на оплату праці, витрати на відновлення виробництва продукції рослинництва на деокупованих територіях України [6].

Оптимізація структури витрат виробництва продукції рослинництва на деокупованих територіях є однією з цілей діяльності сільськогосподарського підприємства в умовах російсько-української війни, тому, безумовно, існує потреба в управлінні структурою витрат сільськогосподарських підприємств. Управління структурою витрат виробництва продукції рослинництва на деокупованих територіях в умовах російсько-української війни формує систему принципів і методів розробки й імплементації управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілом й застосуванням на сільськогосподарському підприємстві, що надає змогу керовано здійснювати вплив на обсяг витрат.

Управління структурою витрат виробництва визначається як процес цілеспрямованого формування усіх видів витрат при постійному контролю їх рівня та стимулювання їх зниження, яке можна визначити як взаємопов'язаний комплекс робіт, що формують коригуючі впливи на процес здійснення витрат під час сільськогосподарської діяльності, які скеровані на здобуття оптимального рівня (у межах допустимих відхилень) витрат в усіх (маркетинговій, операційній, фінансовій та кадровій) підсистемах підприємства [7].

У відповідності до оцінок науковців Інституту аграрної економіки, потенційна пряма шкода, яка була завдана українській сільськогосподарській інфраструктурі та її активам через повномасштабну агресію РФ проти України, перевищує 6 млрд дол США. Для відбудови аграрного сектору на деокупованих територіях необхідно буде залучити значний об'єм інвестицій та застосувати значні зусилля для його відновлення. Інститут аграрної економіки спільно з Національною академією аграрних наук України взялися за формування спеціальної державної інституції – Національного фонду відновлення агропромислового виробництва на деокупованих територіях. Даний фонд має за мету вирішення проблем матеріально-технічного і фінансового забезпечення відновлення діяльності сільськогосподарських підприємств після звільнення тимчасово окупованих РФ територій України.

На основі задумів розробників Фонд повинен бути неприбутковою бюджетною установою, діяльність якої координується КМУ, який застосовуватиме кошти державного бюджету України, конфіскованих та заморожених активів РФ, фінансову допомогу держав-партнерів і міжнародних фінансових інституцій, великих міжнародних корпорацій, внесків юридичних і фізичних осіб та коштів допомоги міжнародних гуманітарних організацій та благодійних фондів для відновлення агропромислового виробництва на деокупованих територіях.

До сфери діяльності Фонду розробники рекомендують віднести питання прискореного відновлення аграрної сфери на деокупованих територіях шляхом координації діяльності органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, бізнесових структур стосовно цільового нагромадження, розподілу й застосування відповідних матеріально-технічних ресурсів, насамперед, насіння й садивного матеріалу, добрив, засобів захисту рослин, сільськогосподарської техніки й запасних частин, паливо-мастильних матеріалів, фінансових та інвестиційних ресурсів тощо для асекурації потреб усіх суб'єктів агропромислового сектору. Дані заходи нададуть змогу своєчасно профінансувати необхідні сільськогосподарські роботи (посівну,

збиральну компанію) та інші технологічні операції в сільськогосподарських галузях на деокупованих територіях [8].

Таким чином, підтримуючі заходи щодо оптимізації структури витрат виробництва продукції рослинництва на деокупованих територіях повинні бути скеровані інституційними структурами на формування потрібних умов для відновлення агропромислового сектору, що дозволить системно підійти до розв'язання питання його діяльності, а також синхронізує аспекти стосовно його локалізації.

Список використаних джерел:

1. Шиян Д. В. Удосконалення підходів до формування аналітичного забезпечення управління виробничими витратами в сільськогосподарських підприємствах. *Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України "Кримський агротехнологічний університет". Економічні науки.* 2013. Вип. 152.

2. Охріменко І. В. Витрати як фактор впливу на фінансові результати аграрних підприємств. *Агросвіт.* 2011. № 2. С. 2–5.

3. Сосновська О. О., Бурлака О. П., Бурлака О. А. Оптимізація витрат як чинник підвищення ефективності виробництва в аграрних підприємствах Полтавської області. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки.* Вип. 1. Полтава: ПДАА, 2010. Т. 1. С. 224–229.

4. Баришевська І. В., Чаюн Т.І. Формування собівартості продукції рослинництва та шляхи її зниження на сільськогосподарських підприємствах. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки.* 2014. № 7. С. 70–76.

5. Бадалов Х. М. Оптимізація структури витрат виробництва як чинник зниження собівартості продукції рослинництва. *Інвестиції: практика та досвід.* 2015. № 10. С. 90–94.

6. Божко М. В. Управління витратами виробництва продукції рослинництва на сільськогосподарських підприємствах : дис. на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук: спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Таврійський державний агротехнологічний університет, Мелітополь, 2019. 216 с.

7. Діркес С., Терещенко О. Інтеграція стратегічного управління витратами та вартісно-орієнтованого менеджменту в системі фінансового контролю підприємства. Ринок цінних паперів. *Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.* 2007. № 5. С. 3–15.

8. SEEDS. Незабаром в Україні запрацює Національний фонд відновлення агропромислового виробництва на деокупованих територіях. 2022. URL: <https://www.seeds.org.ua/nezabarom-v-ukraini-zapracyuye-nacionalnij-fond-vidnovlennya-agropromislovogo-virobnictva-na-deokupovanix-teritoriyax/> (дата звернення: 08.12.2022).